

ELS LLIBRES

L'ALTRA CARA DE LA HISTÒRIA
DE CATALUNYA, de Joan B. Xuriguera

(Col·lecció "Episodis de la Història", n° 239.
Ed. Dalmau, Barcelona, 1979)

Heus ací un llibre el símbol del qual podria ser el signe d'interrogació que apareix, destacadament, a la part superior de la portada. La interrogació, equivalent del dubte, escau als bons historiadors i a molts pensadors. No debades un notable espècimen d'aqueixa doble —i noble— condició, Ernest Renan, qualificava la història de "ciència conjectural". Ironitzava, és clar. Però la definició és vàlida. El dubte, d'altra banda, i la conjectura, en la disciplina historiogràfica són estimulants. Estimulants com ho són també l'amenitat i la gràcia, característiques de l'estil de Joan B. Xuriguera, a les quals afegeix, sobretot com a historiador, una mena de fervor o d'apassionada ardència, no menys característica.

Tot al començament de "L'altra cara de la Història de Catalunya", l'autor constata la relativitat històrica, en tant que expressió d'uns fets que s'esdevingueren, ja que cal basar-los en uns documents afectats sovint de llacunes i, per si no fos prou, aquests documents provenen gairebé sempre dels vencedors.

Pel que toca a la història del nostre poble, la primera "altra cara de la història" s'ha de cercar en la dominació romana, ja que és amb els romans —escriu Xuriguera— que començà en realitat la nostra història —diguem la història documental. Abans dels romans, tot és fosc.

Xuriguera no accepta del tot la "cara", diguem-ne estereotipada, que ens ofereixen la major part dels nostres historiadors, segons els quals la dominació romana fou portadora d'un model de civilització enormement superior a la dels pobles que els romans van destruir, de vegades amb ferotgia. Entre aquests pobles hi havia els ilergetes, avantpassats nostres que, probablement, "no diferien gaire de nosaltres". Ja fa molts anys que Xuriguera reivindica els ilergetes com a poble que "posseïa una civilització, una cultura d'alta qualitat". Superior a la dels romans? Ací rau el dubte. En tot cas, "a nosaltres ens pertoca de rehabilitar-los i de considerar-los com els nostres germans, i, sobretot com els primers herois de la nostra terra catalana".

Una altra "nova cara històrica", Xurigüe-

ra la troba en l'origen i evolució del comtat d'Urgell. I creu, com Dídac Monfar, historiador del segle XVII, que el mot "Urgell" podria molt bé derivar del mot "ilergeta". Creu també que el comtat d'Urgell, anterior al de Barcelona, és el "veritable bressol de la nació catalana". Els conflictes entre els dos comtats foren persistents. "Les dues cases —recalca l'historiador al qual anem seguint— tenien visions diferents. . . llurs interessos eren oposats". Els lleidatans miraven cap a l'interior de la península, "mentre que Barcelona mirava cap al mar".

D'ací una "tercera cara": i és que potser hauria estat més convenient per a Catalunya, establir la capitalitat de la nació a l'interior, que no pas vora la mar. L'expansió catalana hauria estat una altra. Però els comtes barcelonins sempre s'oposaren a una possible hegemonia urgellenca. Aquesta oposició havia de culminar en l'actitud de l'oligarquia barcelonina —que dominava el Parlament— a l'hora de la "iniquitat de Casp" (1412) i també després, ja que en comptes de donar suport al comte Jaume d'Urgell a qui corresponia, per un dret indiscutible, d'heretar la corona catalano-aragonesa, va vendre-se-la a Ferran d'Antequera, espuri i foraster. Xuriguera dóna els noms dels principals traïdors (Guerau Alemany de Cervelló, els comtes de Pallars i d'Empúries, el vescomte de Cardona, etc.) els quals, per un egoisme mal entès (tenien apetències territorials damunt el comtat d'Urgell) lluitaren amb les armes a favor de l'usurpador. Botiflers "avant la letre", van permetre (i ara és Rovira i Virgili que ho diu) que "Ferran el d'Antequera s'apoderés d'una corona que no li pertocava". "I aquests eren —comenta Xuriguera, amargament—, els que governaven el nostre país. ¿On era llur patriotisme?"

A risc de fer aquest comentari excessivament llarg, però la cosa s'ho val, cal afegir que Xuriguera en "L'altra cara de la Història de Catalunya" mostra nous rictus d'aquesta faç en tres grans personatges d'una importància considerable en el que podríem anomenar "destí històric" de la nació catalana: Martí l'Humà, Vicent Ferrer (al qual van santificar) i el ja esmenat comte d'Urgell, Jaume, dit "el Dissortat".

El misteri de la mort gairebé sobtada del darrer monarca de la dinastia catalana, possiblement a causa d'una metzina, fa encara més digna de reflexió aquella importància.

En relació al frare dominic valencià de

l'Orde dels Predicadors (que fou fet sant segurament en premi del mal que va fer a Catalunya), Xuriguera en dóna una síntesi biogràfica i mostra fins a quin punt fou un home audaç i hàbil, més sortós que sant.

Del darrer comte d'Urgell, "litigiós en la vida i en la mort", Xuriguera, contràriament a d'altres historiadors, es decanta a creure que fou assassinat pels fills de Ferran d'Antequera, Joan, Enric i Pere. El primer havia de regnar a Catalunya i fou conegut amb un renom significatiu: li deien "el Sense Fe". Els catalans li van fer una guerra que durà tretze anys de la qual Catalunya va sortir-ne molt empobrida.

Tot amb tot, malgrat tantes malvestats, la nostra terra no solament ha perdurat i ha mantingut la seva ànima nacional, sinó que ha anat endavant. Catalunya, dit sia vulgarment, és dura de pelar. I això l'ha salvada. Es aquesta també, en certa manera, una altra cara de la seva història. I d'ací la nostra esperança.

A. Bladé i Desumvila

LA JOIA DE MORIR, Drama en 3 actes,
de J. B. Xuriguera, Editorial Millà,
Barcelona 1980

La benemèrita Editorial Millà, tan lligada al nostre teatre, acaba de publicar l'obra del nostre consoci i amic, i servidor de les lletres catalanes des de tants diversos caires, en J. B. Xuriguera.

Encara, sovint, ens esperen sorpreses agradables, talment la mà d'un aire fresc de primavera. Dic això, perquè em semblava haver fet bones coneixences amb la producció lloable de l'autor lleidatà. En certa manera, doncs, m'ha sorprès, i ben gratament, aquesta composició teatral. M'hi vaig trobar immersa de bell antuvi i embadalida de debò —quina portalada tan convidaire, la disquisició sobre el nom de les Isabel!—. Aquest petit mostrar del que pot ser un bon teatre, aflora gràcies per totes bandes. Tot hi és adient: l'escollit llenguatge, les situacions, interessantíssimes, el diàleg d'allò més ben portat, i el tema en general i, particularment, una disjuntiva que a hom la preocupa d'anys i panys: l'actitud i el determini del malalt davant la presència de la mort. I, encara, fins on és vàlid el prescindir de la seva voluntat i fer-le'n un objecte de manipulacions, ni que siguin encaminades per una profunda humanitat. Sobre aquests afers apassionants, ben segur que Xuriguera ha deixat, voluntàriament, moltes aportacions. Ell, una vegada més, home de lletres i dominador de l'ofici

teatral, sap que cal cenyir-se a uns límits, i potser deixa uns fils lliures perquè el lector —i tant de bo pogués ser espectador!— els agafi pel seu compte i n'exhaureixi les possibilitats.

No cal dir que així que fa temàtica obre una petita esclatxa, el nostre autor hi encaix una data històrica o un bell ruixim de poesia, deesses a les quals ell sempre ha estat fidel.

Moltes felicitats a l'autor que mai no s'ha cansat de servir i enaltir la nostra cultura, inclosa, no cal dir-ho, dintre un triangle escàs i entranyable.

"La joia de morir" és tan fresca —ni que sembli una paradoxa— que hom la va considerar acabada de nèixer, però la comprovació duu la data de l'any 1963.

Llargament, Joan B. Xuriguera, pugui alligonar-nos i delectar-nos!

Assumpció Torres i Calsina

Diccionari terminològic de l'Administració Municipal. Castellà-Català. Ajuntament de Barcelona. A cura de Jordi Baulies i Joan B. Xuriguera.

Naturalment, la Secretaria General de l'Ajuntament de Barcelona no podia romandre callada davant els problemes constants lingüístics en que diàriament s'haurà vist immersa. Passar d'una trajectòria castellana de molts anys a una regularització formal i precisa del nostre idioma, cal un esforç constant i sentar uns principis bàsics d'adaptació. El vocabulari administratiu havia atrapat uns formulismes rituals i que hom emprava rutinàriament.

Aquest Diccionari ha d'esser una ajuda eficaç per desfer aquesta pressió mental que sofrírem. Hi ha els mots indicats i seleccionats per tal d'arribar a una depuració del llenguatge.

S'hi nota a més a més aquella saviesa idiomàtica que posseeix el senyor J. B. Xuriguera. Tot mot és estudiat i sospesat amb la seva equivalència exacta. S'hi cospa el rigorisme, l'ordre i la claredat que sol posar en els seus treballs el senyor Xuriguera.

Felicitem-nos, doncs, de l'aparició d'aquesta obra que facilitarà la relació administrativa en el nostre idioma i felicitem l'Ajuntament de Barcelona i el senyor Baulies per haver-ho portat a terme d'una manera senzilla, correcta i eficaç.

R. Costafreda